

מועד ניסון תשפ"ג

בס"ד

בחינה בהלכות תפילה וברכות

(וה' בית כנסת סימן ק"נ-קנ"ד בלבד, עפ"י המתכונת החדשה (הראשלי"צ))
ד' ניסון תשפ"ג

הנחיות לנבחן:

1. יש לכתוב בכתב יד ברור וקריא.
2. אין לכתוב את שם הנבחן או כל סימן מזהה אחר בתוך מחברת הבחינה. מבחן שימצא עליו סימן מזהה – המבחן לא ייבדק! ותוגש תלונה לוועדת משמעת.
3. יש לענות על כל שאלה בעמוד חדש!
4. שאלה המחולקת למספר סעיפים, אף תשובתה תהיה מחולקת כך. אין להשיב על כל חלקי השאלה יחדיו.
5. לתשומת לבכם: דפי הטיוטה לא ייבדקו!
6. חלק א' - עיון – 8 שאלות.
יש לציין בכל תשובה את מקורות הדין, דעות הראשונים, ופסיקת ההלכה.
חובה לענות על 7 מתוך 8 שאלות. נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 7 התשובות הראשונות שכתב הנבחן לפי סדר כתיבתו במחברת הבחינה, למעט אם הנבחן סימן עיגול סביב 7 התשובות שמבקש לבדוק.
7. חלק ב' - יישום – 4 שאלות.
יש להתייחס למקרה, לבירור ההלכה והדין כולל ציון דעות הראשונים ופסיקת ההלכה.
חובה לענות על 3 מתוך 4 שאלות, נבחן שיענה מעבר לשאלות החובה יבדקו רק 3 תשובות הראשונות שכתב הנבחן לפי סדר כתיבתו במחברת הבחינה, למעט אם הנבחן סימן עיגול סביב 3 התשובות שמבקש לבדוק.

בהצלחה!!!

חלק א' – עיון

יש לענות על 7 שאלות מתוך 8 שאלות
יש לציין בכל תשובה את מקורות הדין, דעות הראשונים, ופסיקת ההלכה.

1. שאלת שלום קודם התפילה, האם מותר במקרים הבאים:

המשכים לתפילת שחרית ובדרך פגש את חברו. או השכים לבית חברו לראות עסק. או שהשכים לפתחו להקביל פניו –

א. האם מותר בכריעה?

ב. באמירת שלום?

ג. באמירת בוקר טוב. והאם יש מקום להקל באופנים דלעיל כשבירך כבר ברכות השחר.

ד. המשכים קודם נץ החמה האם נאסר באמירת שלום?

2. הפסקה בתפילה

- א. המתפלל שמונה עשרה והפסיק ושהה באמצע – כדי לגמור כולה: (1) שלא מחמת אונס כלל.
(2) מחמת תינוק שטינף את המקום. (3) מחמת ליסטים - האם חוזר לראש הברכה או יחזור לראש התפילה ?
- ב. השח באמצע תפילתו בדיבור שיש בה כדי לגמור כולה: (1) כגון ששח מחמת אונס. (2) ששח מחמת שהיה שוגג וחשב שמותר להשיח לצרכי הרשות. (3) ששח במזיד, האם חוזר לראש התפילה?
- ג. מה היא דעת השולחן ערוך והאחרונים בטועה ומזכיר מאורע שאר ימים בתפילתו, שלא בזמן המאורע ?
- ד. סיים שמונה עשרה ועומד לפני אלוקי נצור וקראוהו בשמו לעלות לתורה, האם יפסיק תפילתו ויעלה ?

3. דיני תפילה

- א. התחיל לאכול קודם עלות השחר האם כשעלה עמוד השחר צריך להפסיק לקריאת שמע ולתפילה ?
- ב. כשאינו יודע שום טומאה על ידיו ורוצה להתפלל שחרית או מנחה וערבית, האם חובה ליטול ידיו במים דווקא או שמא כיון שאינו יודע שיש על ידיו טומאה, האם די במידי דמנקי ?
- ג. העומד אחר ברכת גאל ישראל לפני "ה' שפתי תפתח" ושמע קדיש או ברכת גאל ישראל משליח ציבור האם יענה ?
- ד. יחיד העומד בתפילת שחרית והגיע למקום קדושה והיו הציבור עומדים במוסף ואומרים קדושת כתר האם יאמר עמהם קדוש קדוש ?

4. ברכת כהנים

- א. כהן אבל על אביו ואמו בתוך השבעה או בתוך י"ב חודש האם יישא כפיו בשבת ובחול ? האם ישתנה הדין כשאין בבית הכנסת כהן אחר זולתו ?
- ב. כהן העומד באמצע שמונה עשרה ושליח ציבור הגיע ל-"רצה" וקראוהו לעלות לדוכן כיצד ינהג? נמק?
- ג. מה הם העבירות המונעות מכהן לישא כפיו ? והאם ישתנה הדין כשעשה תשובה ?

5. בית הכנסת

א. בתי כנסת שבחו"ל ביישובם או בחורבנם והתנו עליהם או שלא התנו עליהם האם יהיה מותר לעשות בהם: (1) תשמישים שאין בהם קלות ראש כלל. (2) תשמישים שיש בהם קצת קלות ראש כגון אכילה ושתייה ולהיכנס בהם מפני הגשמים או החמה. (3) תשמישים שיש בהם ביזיון כגון זריעה וחשבונות. (4) באר כיצד הדין באופנים הנ"ל בבתי כנסיות שבארץ ישראל.

ב. בית הכנסת קבוע שבנו מעליו כמה קומות לדיור, הדייר שחדרו מעל בית הכנסת הגיע לשאול מס' שאלות האם מותר:

- (1) לנוח בשכיבה בחדר, בדרך מקרה או קבע.
- (2) להשתמש בחדר שאר תשמישים שאין בהם גנאי.
- (3) האם יש מקום להקל יותר אם בתחילה היה מקום בית הכנסת מקום דירה ורק אחרי כן קבעוהו לבית הכנסת.

6. ברכת הפירות

- א. המבשל פירות לאכילתם כקומפוט - וכעת חפץ לשתות את מי הבישול בלבד: באר ונמק כיצד יברך לכתחילה ובדיעבד?
- ב. גרעיני הפירות המתוקים כיצד ברכתם לכתחילה ובדיעבד? נמק!
- ג. פירות שריסקן ומיעכן ואבדה צורתם או שלא אבדה האם השתנית ברכתם הראשונה לכתחילה ובדיעבד? נמק!

7. מעין שלש

- א. המבשל תבשיל מאחד מחמשת מיני דגן כגון בורגול (חיטה שבורה) יחד עם קטניות כגון עדשים, והעדשים הם הרוב, כיצד ברכתו הראשונה והאחרונה? נמק!
- ב. עשה פת מקמח אורז כיצד ברכתו הראשונה והאחרונה לכתחילה ובדיעבד?
- וכיצד מברכין בעירב קמח אורז בקמח דוחן ואפה בתנור וקמח דוחן הוא הרוב? נמק!
- ג. אכל דייסה מחמשת מיני דגן או פת הבאה בכיסנין וטעה וברך ברכת המזון במקום מעין שלוש האם יצא ידי חובה? נמק!

8. ברכות השבח וההודיה

- א. בפני כמה אנשים יש לברך ברכת הגומל כהלכתה ובדיעבד? והאם בעל הנס מצטרף או שיש לחשב מספר האנשים בלעדיו?
- ב. עד כמה זמן לאחר הנס מותר לברך ברכת הגומל לכתחילה ובדיעבד?
- ג. חולה שאין בו סכנה שנפל למשכב האם יברך ברכת הגומל לאחר שהתרפא?

חלק ב' – יישום

יש לענות על 3 שאלות מתוך 4 שאלות

יש להתייחס למקרה, לבירור ההלכה והדין כולל ציון דעות הראשונים ופסיקת ההלכה.

9. קהילה בחו"ל שחפצו כל בני הקהילה לעלות לארץ ישראל וכעת שואלים :

- א. האם רשאים למכור את בית הכנסת שלהם – באופן שבית הכנסת נבנה רק מכספי הקהילה אלא שהיה כעין שטיבלאך שהיו עוברים ושבים מתפללים בבית הכנסת ?
והאם יש מקום להקל יותר באופן שכבר קודם לכן הפסיקו להתפלל בו והיה המקום עומד ריק מאנשים ?
- ב. כאשר יש עוד בית הכנסת שהיו מתפללים בו רק אנשי הקהילה אלא שנתרם על ידי תרומות שמחוץ לקהילה - האם ניתן למכרו לגויים בידיעה שייתכן וייעשה מרחץ ?

10. אברכים שהסבו יחדיו בסעודת פירות בט"ו בשבט העלו מספר ספיקות בדיני קדימת פרי חביב

וברכות השבח:

- א. (1) כשהפרי החביב הוא פרי העץ ואינו משבעת המינים, ושאינו חביב הוא פרי עץ משבעת המינים מי קודם ? (2) כשהמאכל מתוק וחביב עליו וברכתו שהכל, והירק ברכתו אדמה ואינו חביב מי קודם ? (3) האם מעלת פרי שלם קודם למעלת פרי חביב שאינו שלם או למעלת פרי משבעת המינים שאינו שלם ?
- ב. במהלך הסעודה הובא לאכילה והרחח אתרוג שנטלוהו בחג הסוכות למצוות ארבעת המינים האם ניתן לברך עליו כעת ברכת הריח ?

11. ראובן שכח הזכרת יעלה ויבוא בתפילת מנחה בראש חודש שחל ביום שישי, ונזכר רק לאחר שחשכה, וכבר אינו ראש חודש, ניגש ראובן אל רב בית הכנסת בשאלה האם יש תשלומין בליל שבת או תקנה לתפילת מנחה החסירה ?

12. אל רב העיר הופנו שתי שאלות:

- א. ראובן כתב ספר תורה והניחו בבית הכנסת והוסיף להתנדב כלי כסף לקשט את בית הכנסת. לאחר שראובן נפטר טוענים יורשי ראובן שכיוון שאביהם רק הניח את הספר וכלי הכסף בבית הכנסת והם יורשים את אביהם הרי שהם דורשים את הספר תורה וכלי הכסף לבעלותם והם ימכרום כדין ספר תורה של יחידים, מאידך גבאי בית הכנסת מתנגדים שהרי עצם הנחת הספר וכלי כסף בבית הכנסת ללא תנאי מפורש שהספר וכלי הכסף הם בהשאלה, אזי הינם מתנה לבית הכנסת, עם מי הדין ?
- ב. ראובן שכח מחזור לימים נוראים בבית הכנסת וכעבור זמן התייאש – לאחר כמה שנים מצאו ראובן בבית הכנסת - וחפץ לקחתו ולהחזירו לביתו - אלא שהסתפק ראובן איך אקחהו שמה כיוון שכבר התייאשתי הרי שקנה חצר בית הכנסת את המחזור להקדש - כיצד ישיב הרב ?
